

Isätyön ajankohtaistuminen – lyhyt historia ja tulevaisuus

1960-luvun kiivas keskustelu perhepolitiikasta johti lainsäädännön uudistusaaltoon, jolla tavoiteltiin tasa-arvoa ja naisen autonomiaa, mutta painotettiin myös isän hoivan tärkeyttä lapselle. Keskeistä oli myös se, että uudistuksilla ei haluttu niinkään turvata avioliittoinstituution säilymistä ja ohjailta aikuisten sukupuolielämää. Lainsäädäntö suuntautui kaikkien perheenjäsenten suhteiden sääntelyyn ja vanhemmuuteen. Tätä perheoikeuden modernisaatiota ajoivat sekä naisliike että tuolloin syntymässä ollut miesliike.^{1,2}

Perheen, avioliiton, parisuhteen ja huoltajuuden eriytymistä toisistaan vauhditti 70-luvulla alkanut avosuhteiden yleistyminen ja avioerot. Nykyisen isyyslain voimaan tuloon aikaan 1976 suomalaisista lapsista noin viisi prosenttia syntyi avioliiton ulkopuolella, vuonna 2005 tämä luku oli 38 prosenttia.³

90-luvulla yhteiskuntatieteilijät kiinnostuivat siitä, miten avioliiton merkityksen väheneminen perhesuhteiden määrittäjänä yhdessä yhteishuoltoa suosivan lainsäädännön kanssa muovaa ihmisten yhteiselämää. Alettiin puhua perheiden fragmentoitumisesta, jakautumisesta eri kotitalouksiin ja perhe-elämän fluidisuudesta (=juoksevuus, juoksettavuus).⁴

Richard Collier ja Sally Sheldon puolestaan arvioivat vasta ilmestyneessä teoksessaan⁵, että perheiden hajautuminen on merkityksellistä etenkin isille. Isyys fragmentoituu, kun erossa lapset jäävät äidille, jonka uusi puoliso asettuu lapsille sosiaalisen isän asemaan. Eronnut isä puolestaan hoitaa etävanhemmuuttaan asuessaan toisessa kotitaloudessa, jossa hän mahdollisesti omaksuu sosiaalisen isän roolin uuden puolisonsa lapsille. Tällöin isyys paitsi hajautuu eri kotitalouksiin, myös jakautuu useammalle miehelle.

On arvioitu, että keskeinen syy isien oikeuksien liikkeen jatkuvasti kasvavalle suosiolle on juuri miesten huoli isyydestään ja huoltajuuden arjen haastavuus tässä fragmentoitumisen tilassa.⁶

Lisäksi isyyden osoittaminen ja määrittely ylipäättään on muuttunut haasteeksi, kun avioliiton merkitys on vähentynyt. Isyyssolettamaa korvaamaan markkinoidaan geenitestejä, tai kuten Kari Uotila vaati eduskunnassa: "Isyyslain lähtökohtana pitäisi olla, että lapsen isäksi vahvistetaan hänen oikea biologinen isänsä."⁷

Biologiaan vetoamalla Uotila perää perhesuhteiden yksiselitteisyyttä ja pysyvyyttä, sitä mikä on menetetty avioliiton merkityksen ohenemisen myötä. Mahdollista on kuitenkin, että tulevaisuudessa munasoluja rakennetaan useamman naisen perimästä, jolloin lapsella voi olla useita biologisia vanhempia. Kuka tällöin määritellään äidiksi ja isäksi? Ratkaisuksi on esitetty, että oleellista tällöin on asianosaisten intentio, ei se mistä geenit ovat peräisin.⁸ Monimuotoisuus on siis perhelainsäädännön suuri haaste.

¹ Tätä muutosta esittelee tarkemmin Kirsti Kurki-Suonio teoksessaan, *Äidin hoivasta yhteishuoltoon - lapsen edun muuttuvat oikeudelliset tulkinnot*. Ks. s. 37, 427-439. Vammala 1999.

² Katharine K. Baker, *Bionormativity and the Construction of Parenthood*, *Georgia Law Review* 2007.

³ Oikeusministerin vastaus eduskunnalle.

<http://www.om.fi/Etusivu/Ajankohtaista/Vastauksetkirjallisiinkysymyksiin/Kysymysarkisto/Vuoden2007kysymykset/1175669502831>

⁴ Perheiden fragmentoitumista käsittelevät mm. Carol Smart ja Bren Neale 1999 ilmestyneessä teoksessaan *Family Fragments?*

⁵ Richard Collier and Sally Sheldon, *Fragmenting Fatherhood. A Socio-Legal Study*. Oregon 2008.

⁶ Richard Collier and Sally Sheldon, *Fathers' Rights, Fatherhood and Law Reform – International Perspectives* teoksessa *Fathers' right Activism and Law Reform in Comparative Perspective*. Ed by R. Collier and S. Sheldon. Oregon 2006.

⁷ Kari Uotila isyyslakialoitteen lähete keskustelussa 23.9.2009. LA 51/2009 vp.

⁸ Adam Cohen, *A Legal Puzzle: Can a Baby Have Three Biological Parents?* *The New York Times*. January 25, 2010.